

PONOVO U MOSLAVINI I BILO-GORI, PUT ZA BANIJU

Šestog maja 1944. uslijedio je pokret za Moslavinu. Ali, usijed prolaza vrlo jakih neprijateljskih snaga komunikacijom Banova Jaruga—Lipik prekinut je da bi se nastavio 7. maja preko sela Brezina, Gaj, V. Vukovje za Stupovaču i poslije dva dana odmaranja do s. V. i M. Bršljanica.⁴⁰⁴

Pokret za Moslavinu vršen je u okviru priprema za napad na neprijatelja u Hercegovcu.⁴⁰⁵ Zapoviješću štaba 28. udarne divizije⁴⁰⁶ od 8. 5. 1944. godine 17. udarnoj brigadi dat je zadatak da likvidira ovo uporište. Brigadnom zapoviješću⁴⁰⁷ predviđeno je da napad, sa kružne osnove, obuhvatom cijelog uporišta, izvrše 2. i 3. bataljon. Početak napada bio je predviđen za 11. 5. 1944. u 02.00 časa. Prvi i 4. bataljon bili su u brigadnoj, odnosno divizijskoj rezervi. Posadu uporišta su sačinjavale dvije satnije (oko 380 vojnika)⁴⁰⁸ sa 2 topa, 3 teška i 4 laka minobacača, 2 teška mitraljeza i 14 puškomitraljeza.

404 Izvještaj štaba 28. udarne divizije od 17. 5. 1944, štabu 6. korpusa NOVJ o dejstvima od 23.3. do 11.5.1944, Zbornik, tom V, knjiga 27, str. 347.

405 Uporište u Hercegovcu napadano je i ranije, ali nije bilo zauzeto.

406 Zbornik, tom V, knjiga 27, str. 190.

407 Arhiv VII, reg. br. 23-1, K. 1134. U cilju približavanja jedinica uporištu zapoviješću štaba 17. udarne brigade od 10.5.1944. naredeno je 1, 2. i 3. bataljonu da u 12.00 sati izvrše pokret do s.v. Mlinska, Arhiv VII, reg. br. 21-4, K 1135.

408 Šesta satnija 2. bojne 1. gorske pukovnije i 1. satnija 1. bojne domobranske poljoprivredne straže i odjeljenje žandara. Neprijateljevi gubici vide se iz Zbornika, tom V, knjiga 27, str. 768; Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera, domobranstva od 13. 5. 1944. o napadu jedinica NOV i POJ na... Hercegovac.

Napad, međutim, od samog početka nije tekao po planu. Vrijeme nije bilo pogodno za pokrete, ali jeste za iznenađenje. Bataljoni su zakasnili sa posjedanjem položaja puna dva sata. O iznenađenju, prema tome, nije moglo biti ni govora. Logično da kasnije i borba nije imala onu potrebnu silinu koju je neophodno obezbijediti u početku napada. Prema ocjeni štaba brigade⁴⁰⁹ osnovni uzrok za takvo ponašanje bio je u tome što je neprijatelj od samoga početka bio potcijenjen. Naime, raspolagalo se sa podatkom da otprilike jedna polovina posade nije voljna da se bori i da će cijela akcija teći glatko. Međutim, nije bilo tako. Borba je trajala do 11 časova. U međuvremenu neprijateljeve snage su uspjele probiti položaj 21. udarne brigade, koja je osiguravala pravac od Kutine i Garešnice i oko 14 sati probiti se u Hercegovac.⁴¹⁰ Stab divizije je, uvidjevši težinu situacije, naredio da se 17. brigada povuče. Napad je obustavljen i brigada se povukla u sela V. Trnovitica, M. Mlinska i Trnovitički Vinogradi.

Prema neprijateljevim podacima njegovi gubici su bili 9 poginulih i 12 ranjenih. Brigada je imala 8 poginulih i 33 ranjena. U borbi za Hercegovac poginuo je i zamjenik komandanta 4. bataljona Ljuban Džodan iz Pakraca.

U ovim selima brigada je ostala do 14. maja, kada se prebacila na položaje u sela Sredska, Ivanska, Križić i Babinac, gdje je ostala do 18. 5. 1944. U međuvremenu, prije podne 16. maja neprijatelj iz uporišta u Bjelovaru (oko 300 vojnika) izvršio je ispad ka položajima brigade, ali je poslije kraće borbe odbijen. Tom prilikom zarobljeno je nekoliko domobrana.⁴¹¹ Osamnaestog maja izvršen je pokret u s. Šušnjare i Martinec.

Dan uoči ovog pokreta dotadašnji komandant brigade Nikola Demonja predao je dužnost Andriji Petkoviću Lju-

409 Izvještaj štaba 17. udarne brigade od 13. 5.1944. štabu 28. udarne divizije o napadu na Hercegovac, Zbornik, tom V, knjiga 27, str. 265.

410 Operativni izvještaj štaba 21. udarne brigade od 12.5.1944. štabu 28. udarne divizije o borbi prilikom obezbjeđenja napada na neprijateljsku posadu u Hercegovcu, Zbornik, tom V, knjiga 27, str. 261.

411 Dnevnik Vlade Potočnjaka za 16. 4.1944.

tom. Brigada se rastala sa komandantom koji je u njoj od formiranja. Bio je primjer umješnosti, hrabrosti i odlučnosti.

Svi ovi pokreti imali su za cilj približavanje uporištu u Narti. Sljedeći pokret bio je u sela M. Markovac, G. Sarampov, Sarampov i Farkaševac.⁴¹² U ovom rejonu brigada je osiguravala pravac od Bjelovara, dok je diverzantski bataljon 10. korpusa («Zagrebačkog») minirao željezničku prugu Sv. Ivan—Zabno—Bjelovar.⁴¹³ Do borbe, sem malo prepucavanja nije došlo.

Poslije ove akcije jedinice brigade su u s. Siščani i okolnim selima, a sutradan je izvršen pokret u Oštri Zid i Ruškovac. Tako se brigada približila rejonu u kojem će izvršavati zadatak za vrijeme napada na neprijatelja u uporištu u Narti.

Ovo uporište napadala je 33. divizija 10. korpusa.⁴¹⁴ Sedamnaestoj udarnoj brigadi naređeno⁴¹⁵ je da posljedne položaje na liniji M. Korenovo—Brezovac⁴¹⁶ i spriječi eventualni pokušaj prodora neprijatelja iz Bjelovara ka Narti.⁴¹⁷

Štab brigade uputio je posebno uputstvo svim komesarima jedinica, ukazujući im na poseban značaj zajedničkih dejstava sa 10. korpusom.

Određena linija položaja nije se, međutim, mogla posjesti, jer je neprijatelj već imao svoje posade u selima

412 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-53/2, K. 1136.

413 Polumjesečni vojni izvještaj štaba 17. udarne brigade do 1. 6. 1944. štabu 28 udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 1-2, K. 1124.

414 Deseti korpus u to vrijeme u svome sastavu je imao 32. i 33. diviziju i nekoliko partizanskih odreda. Napad na uporište u Narti nije uspio, Zbornik, tom V, knj. 27, str. 685.

415 Zapovijest štaba 28. udarne divizije od 23. 5.1944. za obezbjeđenje napada na neprijateljeve posade u Narti i V. Trojstvu, Zbornik, tom V, knjiga 27, str. 491.

416 Izvještaj štaba 28. udarne divizije od 30. 5.1944. štabu 6. i 10. korpusa NOVJ o borbama jedinica koje su prilikom napada na Nartu bile na obezbjeđenju prema Bjelovaru, Garešnici i Hercegovcu, Zbornik, tom V, knjiga 27, str. 624.

417 Zapovijest štaba 17. udarne brigade od 24. 5.1944, Arhiv VII, reg. br. 26-1, K. 1134, Arhiv VII, reg. br. 26-1/1, K. 1134.

Galovac i Brezovac. Tokom 23. maja samo je 3. bataljon vodio borbu sa neprijateljem na ovome pravcu. Sutradan je izvršeno povlačenje u Berek, Botok i okolna sela, a poslije dva-tri dana pokret u sela M. Bršljanica, Simljanica i Krivaja.⁴¹⁸

Nekoliko dana kasnije⁴¹⁹ jedinice brigade su u selima Zdenčec i Siščani.⁴²⁰ Neprijateljeve snage (oko 1.000 Čerkeza) 31. 5. 1943. krenule su iz s. Vrbovec s ciljem da napadnu 1. moslavačku brigadu 10. korpusa.⁴²¹

Jedinice 17. udarne brigade nalazile su se u to vrijeme u selima Marčani i Lipovčani. Neprijatelj je nastupao ka s. Dubrave.⁴²² Do pristizanja tri bataljona 17. udarne brigade, koji su dobili zadatak da napadnu neprijateljske snage s boka i iz pozadine, neprijatelj je već uspio potisnuti neke dijelove 1. moslavačke brigade.⁴²³ Prvi i 3. bataljon trebalo je da udare neprijatelja u bok, a 2. bataljon da mu onemogućí odstupnicu. Prvi bataljon je uspio u ponovljenom napadu u sadejstvu sa Moslavačanima razbiti neprijateljeve snage u istočnom dijelu s. Dubrava i potisnuti ih na sjever. Treći bataljon je malo zakasnio i otpočeo napad tek kada se neprijatelj u povlačenju sudario sa 2. bataljonom. Drugi bataljon je posjeo odgovarajuće položaje, ali nije imao vremena da se ukopa pa zato nije mogao izdržati veoma žestok pritisak brojno i tehnički znatno nadmoćnijeg neprijatelja u povlačenju.

418 Operativni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 30. 5.1944. štabu 28. udarne divizije o borbi kod Kutine, Arhiv VII, reg. br. 52-1, K. 1124. U toku 28.5. trebalo je da jedinice ruše prugu kod Kutine. To je dijelom izvršio samo 3. bataljon, ali se i on morao povući, pred brojno i tehnički nadmoćnijim neprijateljem, Arhiv VII, reg. br. 27-1, K. 1134.

419 Izvještaj štaba 6. korpusa od 13. 6.1944. Glavnom štabu NOV i POH o dejstvima od 28. 4. do 31. 5.1944, Zbornik, tom V, knjiga 28, str. 214.

420 Mjesečni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 30. 7.1944. štabu 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 4-2, K.1134.

421 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-5a/2, K. 1136.

422 Tridesetodnevni vojni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 30.6.1944. štabu 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 9-12, K. 1124.

423 Operativni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 5. 6.1944. štabu 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 3-2, K. 1124.

Neprijatelj se, gonjen od ostala dva bataljona 17. udarne brigade, povukao u pravcu s. Fuka pretrpjevši gubitke od oko 60 poginulih. Ubijeno je i 80 konja a zaplijenjeno 30 konja i toliko sedala. Iz brigade je u ovoj borbi 9 boraca poginulo i 13 ranjeno. Među poginulima bili su i Mirko Svornik, politički komesar 2. čete 2. bataljona, Boris Sekulić, politički komesar 1. čete ovoga bataljona, i Mitar Carević, zamjenik komandira ove čete.

*

Sredinom 1944. godine snage NOVJ pokrivala su cijelu teritoriju Jugoslavije, pa drug Tito u referatu, prilikom njegove promocije za doktora vojnih nauka, pored ostalog, kaže i sljedeće:

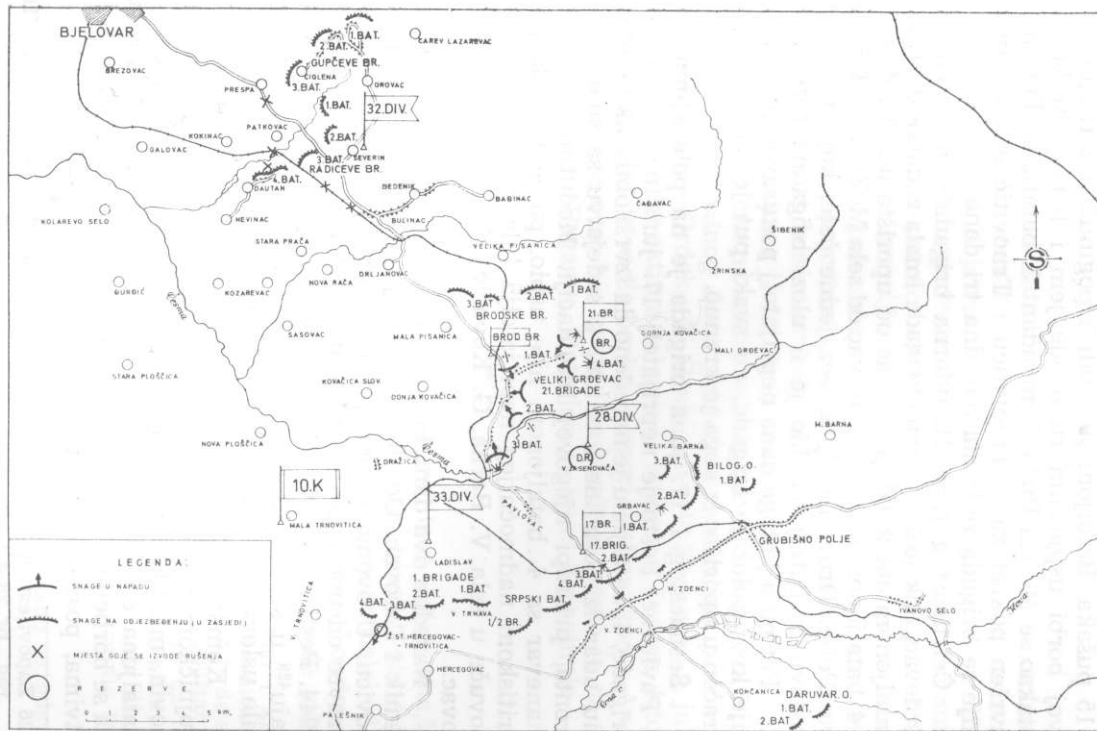
»Sredinom 1944. godine imali smo 40 divizija, odnosno 11. korpusa, više samostalnih brigada i bataljona, Mornaricu i eskadrile borbene avijacije. Narodnooslobodilačka vojska Jugoslavije kao samostalna oružana sila, pored armija vodećih zemalja Antifašističke koalicije — definitivno preuzima strategijsku inicijativu. Tada je naša Narodnooslobodilačka vojska imala ukupno oko 350.000 boraca. Veliki dio Jugoslavije bio je već do tada oslobođen.«⁴²⁴

Tih dana uslijedilo je otvaranje drugog fronta na zapadnim obalama Francuske i počela je nova ofanziva Crvene armije na istočnom frontu.

Od 5. do 10. 6. 1944. godine 1. i 2. bataljon 17. brigade pripremali su se za predstojeća borbena dejstva, dok su 3. i 4. bataljon 6. 6. 1944. upućeni u Slavoniju po borbenu opremu, naoružanje i municiju za potrebe jedinica 28. udarne divizije. Po izvršenju ovog zadatka 3. i 4. bataljon su 10. juna ponovno u sastavu brigade⁴²⁵ u selu Topolovica. Sutradan je oko 80 neprijateljskih vojnika krenulo iz V. Grđevca. Ova dva bataljona su mu postavili zasjedu i tom prilikom ubili 15 vojnika. Zaplijenjen je 1 teški mitraljez

424 Iz govora vrhovnog komandanta oružanih snaga SFRJ maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita prilikom promovisanja za doktora vojnih nauka, »Vojno delo«, br. 1/77.

425 Bojna relacija 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 1-55/2, K. 1136.

Napad na uporište u Velikom Grdevcu, juna 1944.

i 15 pušaka. Bataljoni su imali 3 poginula i 2 ranjena. U ovoj borbi uspješnim rukovođenjem i ličnom hrabrošću istakao se Mojica Birta, komandant 3. bataljona. Potom je izvršen pokret za s. Trnoviticu i Trnovitičke Vinograde, gdje se brigada zadržala naredna tri dana.

Četrnaestog juna 21. udarna brigada⁴²⁶ je napala V. Grđevac, dok je 17. udarna brigada imala zadatak da 1. i 3. bataljonom obezbjeđuje pravac od uporišta u s. V. Zdenci, a 4. bataljonom osigurava pravac od sela M. Zdenci i Grubišno Polje. Drugi bataljon, bez jedne čete, koja je bila u sastavu 1. bataljona, bio je u ulozi brigadne rezerve.⁴²⁷

Pet puta je toga dana neprijatelj pokušavao da se probije kroz položaje brigade, ali svaki put je bio odbijen i vraćen u uporište iz koga je krenuo.

Šesnaestog i 17. juna brigada je na položajima kod s. Pavlovac. Pošto je neprijatelj 17. juna napao položaje brigade, 4. bataljonu je naređeno da izvrši obilazak i nanese mu udar iz pozadine a zatim, u sadejstvu sa snagama s fronta, pristupi njegovoj likvidaciji. Međutim, planirani manevar sa 4. bataljonom nije uspio, pa je brigada pod pritiskom nadmoćnijeg neprijatelja bila prisiljena da se povuče u sela V. Barna, G. Kovačica, V. Grđevac i Pavlovac.

Naredna dva dana brigada je na odmoru u selima Bedenik i Lasovac. Odatle je prešla za s. Rakitnicu i Hampovicu. U ovome rejonu po dva bataljona osiguravali su pravce od uporišta u Đurđevcu i Bjelovaru i sve do 24. 6. 1944. Poslije pokreta, 24. juna, brigada je ponovo na položaju⁴²⁸ u selima Lipovo Brdo, Babotak i Kapela, gdje je bilo uslova i za odmor i za obuku u gađanju.

Komande i štabovi posebnu pažnju su posvećivali vojničkom osposobljavanju boraca, jer je već tada priliv novih, mladih boraca bio prilično velik. Struktura četa i bataljona često se mijenjala, pa je i to nalagalo potrebu da se borbenoj obuci, radi veće efikasnosti u borbenim dejstvima, posvećuje maksimalna pažnja.

426 Zapovijest štaba 28. udarne divizije od 11. 6.1944, Arhiv VII, reg. br. 28-4/1, K. 1134.

427 Arhiv VII, reg. br. 28-1/1, K. 1134.

428 Arhiv VII, reg. br. 31-4, K. 1135.

Do kraja juna štab brigade je u s. Kapeli održao i jedno savjetovanje sa štabovima bataljona. Analizirane su akcije i borbena dejstva u kojima su izostali bolji rezultati. Ukazano je na potrebu čvršće discipline i u tom smislu je naglašena potreba da se više radi sa borcima, a na sastancima da se temeljito rasprave svi slučajevi nediscipline. Analiza je pokazala i to da je u toku borbenih dejstava kod nekih pojedinaca starješina i boraca bilo i nedovoljne upornosti da se naređenje u potpunosti izvrši.

Iz ovoga rejona je 29. juna izvršen pokret preko sela G. Križ i M. Mučna na sektor sela Miličani, Srijem, M. Brajinska. Već narednog dana pokret je nastavljen pravcem sela Sokolovac—Grdak—V. Grabičani—V. Poganec i 2. jula u ranim jutarnjim satima brigada je stigla u s. Ivanec. Istog dana 2. bataljon je vodio borbu sa neprijateljem kod s. Apatovac. Pošto je ovaj bio znatno nadmoćniji, uspio je da se probije u s. V. Poganac. Bataljon je imao 2 poginula i 5 ranjenih.⁴²⁹

*

Tih dana se intenzivno politički radilo u jedinicama,^{43a} jer je borcima i starješinama trebalo šire objasniti zašto je došlo do kontakata između rukovodstva narodnooslobodilačkog pokreta i predstavnika izbjegličke vlade u Londonu. U izvještaju od 25. 6. 1944. politički komesar brigade piše:

»Nevjerovatno veliko interesovanje kod boraca, kao i kod rukovodilaca, izazvali su pregovori dr Šubašića sa predstavnicima Nacionalnog komiteta oslobođenja Jugoslavije. Primijećeno je da su neki borci pa i rukovodioci smatrali to kao znak našeg popuštanja pred kraljem Petrom. Zbog toga smo poduzeli sve mjere da na sastancima sa rukovodiocima i na političkim sastancima u bataljonima ispravimo takvo pogrešno mišljenje, tumačenjem naše linije po pitanju okupljanja svih rodoljubivih snaga u borbi protiv fašizma«.

429 Izvještaj štaba 17. udarne brigade od 4. 8.1944. štabu 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 22-1/1, K. 1134.

430 Dvadesetodnevni izvještaj političkog komesara 17. udarne brigade od 28.6.1944. političkom komesaru 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 8-1, K. 1134.

PORAZ U LUDBREGU

Početak jula planirana su u Podravini zajednička ofanzivna dejstva 10. korpusa (32. i 33. divizije i nekoliko partizanskih odreda) i 28. udarne divizije. U sklopu te ofanzive štab 10. korpusa je odlučio da se likvidira neprijatelj u Ludbregu.⁴³¹ Prije donošenja odluke održan je zajednički sastanak štabova 10. korpusa i 28. divizije. Štab divizije je bio mišljenja da bi trebalo izvesti akciju manjeg obima od ove. Međutim, odlučeno je da se napadne uporište u Ludbregu i taj zadatak je povjeren 28. udarnoj diviziji. Njen štab je 30. 6. 1944. izdao zapovijest potčinjenim jedinicama u kojoj je precizirao pojedinosti napada.⁴³²

Zadatak 17. brigade je bio da sa tri bataljona (bez jedne čete, koja je određena za zaštitu divizijskog previjališta) likvidira uporište, dok je njen 2. bataljon određen u brigadnu rezervu. Iz s. Ivanec brigada je krenula pravcem s. Ravnice—Puhlaki—istočno od s. Hrastovsko. Za napad na Ludbreg u brigadi su izvršene dobre i višestruke⁴³³ pripreme. Uvježbavalo se u načinu podilaženja i prebacivanju pod zaštitom sopstvene vatre, zatim bacanju eksploziva spakovanog u tzv. »partizanske čarape« i u sječanju bodljikave žice.

Svi podaci su ukazivali da će likvidacija uporišta biti vrlo teška i zato su bile preduzete sve moguće mjere da se u akciju krene što spremnije. Pored opštevojnih izvršene su i odgovarajuće partijsko-političke pripreme a održani su i sastanci sa starješinama i borcima.

Politički komesar 28. udarne divizije⁴³⁴ uputio je 17. udarnoj brigadi pismo, u kojem je detaljno obrazložio politički i vojni značaj ovoga napada. Komandant divizije je pred samu akciju govorio pred postrojenom 17. udarnom brigadom i ukazao im na cilj, značaj i složenost napada.

431 Zapovijest štaba 10. korpusa od 29. 6. 1944. za napad na neprijatelja u Ludbregu, Arhiv VII, reg. br. 32-9, K. 1123.

432 Arhiv VII, reg. br. 32-1, K. 1123.

433 Izvještaj štaba 28. udarne divizije od 13. 7. 1944. štabu 6. i 10. korpusa NOVJ o nekim borbama, političkom radu i moralno-političkom stanju u diviziji, Zbornik, tom V, knjiga 29, str. 209.

434 Duro Kladarin, general-major u JNA u rezervi.

Raspored neprijatelja i podaci o brojnom stanju i posadi nisu bili dovoljno poznati i sigurni. Prema obavještajnim podacima u Ludbregu se nalazila 1. bojna 1. pukovnije »poglavnikovog« Tjelesnog zdruha (bez jedne satnije — čete).

Neprijatelj je, međutim, bio obaviješten o napadu, pa i o vremenu početka napada. O pripremanju napada na Ludbreg znali su ne samo partizani nego i narod sela u kojima su jedinice boravile. Pored toga pred početak napada neprijatelju su prebjegla dvojica domobrana, zarobljena u V. Grđevcu, koji su otkrili sve što su znali o brigadi i o planiranoj akciji. O iznenađenju nije moglo biti ni govora. Znajući za napad, neprijatelj je 1. 7. 1944. pojačao posadu u Ludbregu 7. bojnog 5. ustaškog zdruha. Prema tome, neprijateljeve snage bile su udvostručene a štab brigade odnosno divizije pa ni štab 10. korpusa o tome ništa nisu znali.

Neprijatelj je izvršio i druge pripreme. Utanačio je vatreni sistem, utvrdio neke varijante upotrebe sopstvenih snaga, njihov manevar, i tako spreman dočekao napad 17. udarne brigade. Neprijatelj je, osim toga, znatan dio svojih snaga izvikao van naselja, na pogodna mjesta — visove a ostatak rasporedio za odbranu naselja. Tako je spreman u svakom pogledu, snabdjevan municijom, minama i granatama sačekao noć 5/6. 7. 1944.⁴³⁵ i napad 17. udarne brigade.

Cijela brigada kretala se skupno do raskrsnice⁴³⁶ na k. 287. Od k. 287 1. bataljon je krenuo sjeveroistočno prema zaseoku Katalena, odakle je napadao neprijatelja na Ludbreškim vinogradima kod k. 155. Ostale jedinice produžile su od te raskrsnice za Puhlaki i, prešavši r. Bednja, stigle u s. Kučan. Iz ovoga rejona 3. bataljon je trebalo da napadne uporište s južne strane i da se probije u centar mjesta. Četvrti bataljon je dobio zadatak da glavnom napadne

435 Na obezbjeđenju pravca od Koprivnice bile su 21. udarna i Brodska brigada; od Varaždina i Varaždinskih Toplica 32. divizija 10. korpusa, dok je Zagorska brigada, iz Zapadne grupe odreda ovoga korpusa, jednim bataljonom kontrolisala pravac od Križevaca, iz s. Apatovac, a sa dva bataljona bila u korpusnoj rezervi.

436 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-57/2, K. 1136.

željezničku stanicu, a jednu četvu da uputi jugozapadno i tako obezbijedi desno krilo 3. bataljona. Ulogu brigadne rezerve imao je 2. bataljon (bez jedne čete), s tim da kasnije u borbi bude upotrijebljen zajedno sa 3. bataljonom, pošto ovaj probije spoljni pojas odbrane neprijatelja.

Treći bataljon je u prvom naletu likvidirao spoljni pojas odbrane i njegova glavnina se probila u uporište, dok su slabije snage obezbijedi vale lijevi bok, a jedna četa 4. bataljona desni bok. U vrijeme upada glavnine 3. bataljona u uporište i 2. bataljon je, kako je to bilo planirano, krenuo u napad s ciljem da se i on probije u unutrašnjost uporišta, te da zajedno s glavninom 3. bataljona nastavi sa likvidacijom žarišta otpora. Prolaz u žičanim preprekama otvarali su i vodovi Žarka Svilokosa i Laze Pavića. Međutim, prije nego što je glavnina 2. bataljona realizirala svoju namjeru, čete 3. i 4. bataljona koje su obezbijedi vale bokove 3. bataljona bile su žestoko napadnute od brojno i tehnički daleko nadmoćnijeg neprijatelja i, uz znatne gubitke, odbacene sa svojih položaja.

Zapravo, ustaške snage, raspoređene bočno od odsjeka na kome su se dvije čete 3. bataljona probile u mjesto između tadašnje Topličke i Vinogradske ulice, pod okriljem noći, neopaženo, zašle su iza leđa ovih dviju četa zaposjevši robove koji tek što su bili osvojeni. Time su spriječile prodor ostalih jedinica brigade u uporište, ali i odsjekle odstupnicu četama koje su bile već unutra.

Tako su dvije kompletne čete 3. bataljona ostale potpuno odsječene i opkoljene u uporištu Ludbreg. Za tu tešku situaciju saznalo se brzo u štabu brigade. Odmah su izdata naređenja da se pomogne izvlačenje opkoljenih četa iz Ludbrega. Prvi, 2. i 4. bataljon u tri navrata vršili su žestoke juriše da bi se spojili sa četama 3. bataljona, ali im to, ni po cijenu velikih gubitaka, nije polazilo za rukom.

U vrijeme kada se 3. bataljon probio u uporište, i 4. bataljon je imao uspjeha na željezničkoj stanici. Napad 1. bataljona, u zoru, na Ludbreške vinograde neprijatelj je odbio i jakom i preciznom vatrom sa okolnih visova potpuno zaustavio njegova dejstva. Tako je znatan dio neprijateljskih snaga mogao biti upotrijebljen na drugim pravcima, posebno za borbu sa glavninom 3. bataljona.

Neprijatelj je bio brojčano i tehnički nadmoćniji, pa je i to značajno uticalo na dalji tok borbe. Krenuo je iz uporišta uklinjavajući se između lijevog krila 3. bataljona i 4. bataljona, koji je napadao željezničku stanicu. Pritisak na sve jedinice brigade bio je sve žešći. Izložene jakoj artiljerijskoj i minobacačkoj vatri, odbačene su sa linija kojima su do tada bile ovladale. Međutim, dvije čete 3. bataljona ostale su opkoljene u uporištu.

HEROJSKA BORBA 3. BATALJONA

Brigada nije imala izbora. Teška srca povukla se u s. Kućan. Odjeci mitraljeskih rafala i detonacije bombi označavali su svu težinu borbe koju su vodile dvije čete 3. bataljona pod komandom hrabrog i odvažnog komandanta i Mojice Birte. Tuga i neizvjesnost ovladale su borcima i starješinama brigade. Što je vrijeme više odmicalo, sve je manje nade bilo u mogućnost da se čete 3. bataljona spasu.

U samom Ludbregu borba je bivala sve nemilosrdnija i žešća. Neprijatelj, desetostruko nadmoćniji, bijesno je kidisao da zarobi ili uništi borce ovog bataljona, koji su, izuzev dvojice-trojice, svi izginuli. Stanovnici ludbreške Topličke ulice pričali su kasnije da su ustaše zarobljenog petnaestogodišnjeg dječaka, kurira, tjerale Topličkom ulicom i prisilile ga da sam sebi iskopa grob. Onda su ga strijeljali. Hrabri partizan ni riječi nije izustio.

Ostali borci, opkoljeni, po grupama, ginuli su u neravnopravnoj borbi. Toga jutra u Ludbregu su se pisale stranice jedne tragične legende o Mojici Birti i dvije čete njegovog bataljona, junačkog 3. bataljona 17. udarne brigade. Svaka kuća, svaka ulica u kojoj su se borili i hrabro ginuli spomenik je za sebe. Narod Ludbrega i danas priča kako je jedan dječak bio svjedok posljednjih trenutaka, posljednje opkoljene grupe na čelu sa komandantom Mojicom. Priča se da nije bilo nijednoga koji je bio kukavica.

Komandant 3. bataljona sa grupom boraca nalazio se u kući Naceka Drvara. Njegov sin Julije bio je tada jedanaestogodišnji dječak i očevidac njihove pogibije. Ispričao

Narodni heroj Mojica Birta Zec

je kako je vidio tu tešku dramu: Partizani su se oko 4 sata ujutro počeli povlačiti. U njegovoj kući našli su se komandant Mojica, 5 boraca i jedna partizanka. Oko 5 časova kuća Naceka Drvara je opkoljena od ustaša. Obostrano je otvarana žestoka vatra. Ustaše su u trenucima zatišja pozivale partizane na predaju. Julije je sa mladim bratom Slavkom, babom, djedom i Doricom, četrnaestogodišnjom djevojčicom koja je kod njih radila, bio u sobi odmah do one iz koje su Mojica i njegovi drugovi pružali otpor. Mali Julije čuo je Mojičine riječi kao odgovor ustašama da se niko od

njih živ neće predati. Vrata između dviju soba bila su otvorena i Julije je vidio kako su partizani jedan po jedan sami sebi oduzimali život. Partizanka se izula i nožnim palcem pritisla obarač puške čiju je cijev stavila ispod brade. Poslije njih Mojica je uzeo puškomitraljez dopunio redenic posljednjim mecima i kroz prozor ispraznio ga po ustašama, potom se bacio na pod i ispod sebe stavio bombu viknuvši »Smrt fašizmu — Sloboda narodu!« Od bombe koja je raznijela Mojičino tijelo u nogu i ruku ranjen je i mali Julije,⁴³⁷

Dorica o Mojičinom kraju priča slično kao i Julije. Doričin brat je bio borac u Mojičinom bataljonu a ona, iako vrlo mlada, partizanski saradnik. Dorica se sjeća da je Mojica, kada je sa štabom ušao u kuću Drvarovih, rekao da više nema ni sa kim veze. Borcima se okrenuo kada su bili

437 Prema kazivanju Julija Drvara iz Ludbrega.

opkoljeni i rekao da zadnje metke čuvaju za sebe. Dorica se sjeća da su tu bile i dvije partizanke. Prema njenoj priči ustaše su zarobile dva partizana. Jednom su na njene oči sjekle uši a drugi, kojeg su mrcvarili, počeo je da bježi, ali je pri tome ubijen.

Kada su ustaše napustile dvorište, Dorica je krenula prema sjeniku u dvorištu, gdje je ugledala jednog partizana koji je prije toga bio sakriven u sijenu. Deset dana ga je Dorica hranila i potom, pošto mu je dala civilno odijelo, izvela ga iz Ludbrega. Iza rata je došao u Ludbreg da vidi Doricu. Ona se sjeća samo da mu je ime Milan i da je Slavonac.⁴³⁸

U Ludbregu je poginulo 99 boraca i rukovodilaca 17. brigade, među kojima i Savo Manojlović⁴³⁹ i Ilija Kristović i Dragan Domanjko, komandiri četa, politički komesar čete Blagoje Milanović i zamjenik komandira čete Pavo Kovačević, Dušan Popović, zamjenik komandanta 2. bataljona, koji je došao u Slavoniju kao borac Banijske proleterske čete, Nikola Kundadžija, komandir 3. čete 1. bataljona, Stjepan Lisak, komandir čete, Pero Radulović, komandir voda iz 2. čete 2. bataljona i Ferdo Katalinić, vodnik iz 3. čete 4. bataljona. Samo iz 3. bataljona poginulo ih je 78. Ranjenih je bilo 66 u brigadi,⁴⁴⁰ a iz 3. bataljona 21.

Neprijatelj je pretrpio gubitke od oko 60 poginulih i toliko ranjenih.⁴⁴¹

Bili su to veoma teški gubici za brigadu, za diviziju, za slavonski narod, za sestre i braću, majke i očeve onih koji su izginuli u neravnoj borbi na ulicama Ludbrega. Bio je to nenadoknadiv gubitak za brigadu koja je sa teškim i dubokim ranama u srcima svojih boraca krenula dalje, ne mireći se sa činjenicom da joj nema najmilijih saboraca, boraca dvije čete 3. bataljona i hrabrog koman-

438 Prema kazivanju Dorice Kranjčec iz Ludbrega.

439 Rodom iz ustaničkog sela Bobote kod Vukovara.

440 Druga akcija na Ludbreg, Arhiv VII, reg. br. 21-1/1, K. 1134. U bojnoj relaciji 17. udarne brigade stoji da je Dušan Popović bio komandant 2. bataljona, Arhiv VII, reg. br. 4-57/2, K. 1135..

441 Prema izvještaju Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 10. 7.1944. o napadu jedinica NOV i POJ na Ludbreg, neprijatelj je imao 108 poginulih, ranjenih i nestalih, Zbornik, tom V, knj. 29, str. 708.

danta Mojice Birte. Krenula je 17. udarna dalje, da osveti i Mojicu,⁴⁴² i Ferdu, i Savu, i Stjepana, i Peru, i sve ostale koji su krvlju ispisivali teške, ali slavne stranice istorije narodnooslobodilačke borbe i revolucije u zgradama, dvorištima i ulicama Ludbrega.⁴⁴³

Poslije neuspjeha u Ludbregu brigada se povukla u sela Grdak i Prnjavor da bi odmah sutradan izvršila pokret preko Sokolovca i M. Mučno u sela Peščenik, Hudovljani i G. i D. Velika, istočno od komunikacije Dugo Selo—Koprivnica. Na Kalniku su ostali samo slabiji dijelovi Zapadne grupe NOPOH 10. korpusa. Brigada je 8. jula u ovom rejonu vodila borbu sa nadmoćnijim neprijateljevima snagama i bila prisiljena da se povuče preko sela Sredice i Pavlin Kloštar u rejon sela Lipovo Brdo, Botinac, Rakitnica i Čurlovac.⁴⁴⁴ Poslije dvodnevnog boravka u ovome kraju izvršen je pokret za V. Pisanicu. Tu je brigada ostala do 28. 7. 1944. na odmoru i sređivanju jedinica.⁴⁴⁵

Pred štabom brigade, komandama bataljona i četa, pred partijskim ćelijama i skojevskim aktivima stajao je vrlo krupan, odgovoran i složen zadatak. Trebalo se što prije organizaciono srediti i čim prije zaliječiti rane od teškog i velikog gubitka. Održana su savjetovanja s komandnim kadrom, sastanci sa borcima, u partijskim ćelijama i skojevskim aktivima. Među borcima je vladala potištenost. U tih dvadeset dana u brigadi su održana 22 bataljonska i mnogo četnih sastanaka sa rukovodiocima. Upornim radom, razgovorima sa borcima, svakovrsnim analizama i sastancima ubrzo je podignut borbeni moral boraca i starješina.

442 Narodnom heroju Mojici Birti Zecu, čije ime nosi osnovna škola u Grubišnom Polju, otkrivena je u školskom dvorištu 1974. i spomen-bista. Grubišno Polje drži domicil ratne 17. udarne slavonske brigade.

443 Arhiv VII, reg. br. 1-1, K. 119/9.

444 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-59/2, K. 1136.

445 Arhiv VII, reg. br. 9-11, K. 1134.

*

Poslije napada na Ludbreg 3. bataljon je popunjen izviđačkom četom divizije⁴⁴⁶ i izviđačkim vodom brigade i novomobilisanim borcima iz divizijskog dopunskog bataljona. Nakon odmora, sređivanja, popune i kadrovskih promjena brigada je produžila pokret preko Bilo-gore za sela V. Bastaji, Maslenjaču i G. Vrijesku. I ovdje, kao i u ranijem rejonu razmještaja, gdje je za učešće u žetvi svaki bataljon davao po 80 boraca, pomagalo se u prikupljanju ljetine. Štićena je vršidba sve do kraja jula.⁴⁴⁷ Komandant brigade u to vrijeme bio je Milan Joka, dotadašnji komandant Osječke brigade, a zamjenik komandanta Dušan Kreča.

Dolazak brigade u širi rejon Daruvara bio je u najneposrednijoj vezi sa napadom na neprijatelja u Badljevinu, koji su prvih dana avgusta izvršile jedinice 12. divizije.⁴⁴⁸ U ovoj akciji angažovan je bio cijeli 6. korpus, sa 12, 28. i 40. divizijom⁴⁴⁹ i Zapadnom grupom NOPOH (Daruvarski, Posavski i Bilogorski odred), artiljerijskim divizionom i diverzantskim bataljonom korpusa.⁴⁵⁰

446 Izvještaj štaba 17. udarne brigade od 13. 7. 1944, štabu 6. i 10. korpusa, Arhiv VII, reg. br. 8-4, K. 473B; Tih dana za operativnog oficira u štabu brigade postavljen je Jovo Milaković. U štabovima bataljona premješteno je i postavljeno na druge dužnosti 6 starješina. U komandama četa 13 starješina je promijenilo dužnosti.

447 Mjesečni izvještaj štaba 28. udarne divizije od 6. 8. 1944. štabu 6. korpusa, Arhiv VII, reg. br. 31-4, K. 473B. U to vrijeme od 24. 7. 1944, 21. udarna brigada nalazila se u Bosni, kamo će se polovinom septembra prebaciti cijela divizija.

448 Arhiv VII, reg. br. 29-1/1, K. 1134.

449 Treća po redu divizija u Slavoniji, 40 divizija, formirana je 15. 7. 1944, a u njen sastav ušle su 18. udarna brigada i 16. omladinska brigada »Jože Vlahović«. Snage 6. korpusa u to vrijeme brojale su 10.082 borca i rukovodioca. Pregled brojnog stanja, naoružanja, socijalnog i nacionalnog sastava 6. korpusa, Zbornik, tom V, knjiga 29, str. 83.

450 Zapovijest štaba 6. korpusa od 30. 7. 1944. podređenim jedinicama za napad na neprijateljski garnizon u Badljevinu, Zbornik, tom V, knjiga 29, str. 564. U ovoj akciji angažovane su naše snage jačine 34 bataljona, jedan konjički eskadron i jedan diverzantski bataljon.

Zapoviješću štaba 28. udarne divizije⁴⁵¹ 17. udarna brigada je dobila zadatak da sa 2 bataljona 31. 7. 1944. vrši demonstrativni napad⁴⁵² na uporište u Daruvaru i tako spriječi intervencije tamošnje posade prema Badljevini, dok su ostala dva bataljona određena u divizijsku rezervu.⁴⁵³

Prvi bataljon krenuo je iz s. V. Bastaji i spustio se na raskrsnicu puteva na sjevernom dijelu sela D. Daruvar—Končanica—Ivanovo Selo. Zadatak mu je bio da jednom četom nastupa zapadnim, a drugom istočnim krakom s. D. Daruvar i sa toga pravca vrši demonstrativni napad na Daruvar. Treća četa, bez jednog voda, koji je bio određen u bataljonsku rezervu, imala je zadatak da kontroliše komunikaciju koja vodi od uporišta u s. Končanica.

Drugi bataljon, ojačan sa tri teška minobacača, krenuo je iz s. V. Bastaji, preko G. Vrijeska, do s. Vukovje, odakle je imao zadatak da se spusti do zavoja ceste između željezničke pruge i s. Vukovje i da skrene poljskim putem, gdje prelazi r. Toplicu, zatim preko k. Južinac do k. 282. Trebalo je da jednom četom osigura put koji vodi preko Daruvarskih vinograda (tt. 264) prema Petrovom vrhu i spriječi eventualni prodor neprijatelja iz Daruvara ka k. Južinac, a jednom četom da posjedne kuće na k. 288 radi osiguranja teških minobacača čiji su vatreni položaji za tučenje Daruvara bili u ovome rejonu. Treća četa, u rejonu k. 263, osiguravala je vatrene položaje artiljerijskog divizionu korpusa.

Jedinice su 2. 8. 1944. izjutra otpočele sa demonstrativnim napadom, otvarajući vatru bez pokreta unaprijed. Iako je u Daruvaru imao vrlo jake snage, između ostalog i 3 tenka, neprijatelj nije kretao u pomoć napadnutoj posadi u s. Badljevina.⁴⁵⁴ Osim toga dijelovi 2. bataljona vodili

451 Izvještaj štaba 6. korpusa od 7. 9. 1944. Glavnom štabu Hrvatske o akciji na Badljevini, Zbornik, tom V, knjiga 33, str. 101.

452 Arhiv VII, reg. br. 13-2, K. 1124.

453 U rejonu s. Pododborski Doljani.

454 Operativni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 3. 8. 1944. štabu 6. korpusa o fingiranom napadu na Daruvar, Arhiv VII, reg. br. 30-4, K. 473B. U to vrijeme brojno stanje brigade bilo je 1.030 boraca i starješina. Od toga 727 seljaka, 251 radnik, 48 intelektualaca, namještenika, đaka i dr., Arhiv VII, reg. br. 43-1/2, K. 475.

*Pjevački hór 1. bataljona — priredba u Velikim Bastajima
avgusta 1944. godine*

su borbu sa neprijateljem i kod s. Batinjani, ali bez vidnijih rezultata.

Po izvršenju zadatka u rejonu Daruvara brigada je u selima V. Bastaji, Maslenjača, G. Vrijeska i Sirač. Kako je nakon toga neprijatelj iz Daruvara izvršio ispad veoma jakim snagama, brigada se iz Sirača prebacila u sela Kip i Miljanovac.⁴⁵⁵

Julia 1944. u bataljonima su formirane prateće čete. Time su bataljoni dobili veću mogućnost manevra vatrom i u napadu i u odbrani.

ŽITO ZA BANIJU

Polovinom avgusta skoro divizija Čerkeza se kretala komunikacijom Slavonska Požega—Pakrac. Štab 6. korpusa naredio je 28. udarnoj diviziji⁴⁵⁶ da ih napadne. S tim

455 Mjesečni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 6. 8.1944. štab 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 14-2, K. 1124.

456 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-59/2, K. 1136.

u vezi jedinice 17. udarne brigade krenule su pravcem s. Sirač—Javornik (tt. 718)—Metla (k. 778) i na dionici od s. Buč do s. Grahovljani napadale bočna osiguranja i zaštitnice ovih neprijateljskih snaga. Poslije borbi na ovome sektoru dva bataljona su ostala na odmoru u selima Pasi-kovci i Slobošтина, a druga dva u selima Zabrske Prgomelje i Zabrdski Tisovac, da bi se poslije samo dva dana prebacili u sela Brezovac, Lovska i Grabovac, gdje su vršene potrebne pripreme za prevoz i osiguranje transporta žita za Baniju.

Karavan zaprežnih kola, natovarenih sa oko 10 vagona žita, obezbjeđivan je zajedno sa Brodskom brigadom preko željezničke pruge i r. Save noću 20/21. avgusta. Jednim bataljonom trebalo je obezbijediti prelaz preko pruge na dionici Banova Jaruga—Novska, a dijelom snaga i prelaz, odnosno prebacivanje transporta preko r. Save kod s. Lonja.⁴⁵⁷ Prijelaz željezničke pruge na oko 1 km od željezničke stanice u s. Lipovijani obezbjeđivao je 1. bataljon, kome su, štiteći transport, 3 borca poginula i 4 ranjena.⁴⁵⁸ Ostali bataljoni imali su ulogu neposrednog obezbjeđenja transporta.⁴⁵⁹ Prilikom prelaska karavana preko željezničke pruge Novska—Banova Jaruga na jedinice brigade koje su neposredno obezbjeđivale transport neprijatelj je otvorio vatru pa su i tada još 2 borca poginula i jedan je ranjen. Pošto je cijela kolona odmakla od željezničke pruge, 1. bataljon se svio u marševsku kolonu i nastavio pokret sa transportom žita.

Kao što je 1. bataljon obezbjeđivao prebacivanje transporta preko željezničke pruge kod s. Lipovijani, tako je i 2. bataljon imao zadatak spriječiti intervenciju neprijatelja iz uporišta u sela Puška i Jasenovac. S tim u

457 Pravac kretanja bio je sela Stanovi—Lipovljani—Kraljeva Velika—Lonja.

458. I dijelovi 4. bataljona bili su u zasjedi na željezničkoj pruzi Sunja—Dubica, desna obala r. Save. Komandant i politički komesar bataljona u to vrijeme bili su Mirko Nevajda i Cvijko Džakula. Izvještaj štaba 4. bataljona od 10.9.1944. štabu 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 13-7, K. 1135.

459 Operativni izvještaj štaba 17. udarne brigade od 22. 8. 1944. štabu 28. udarne divizije, Arhiv VII, reg. br. 18-2, K. 1124.

vezi izvršio je napad na jedan istureni bunker⁴⁶⁰ na r. Trebež, čijim bi se zauzimanjem bolje kontrolisao okolni teren. Međutim, kada je otpočeo napad na bunker, jake neprijateljske snage iz uporišta u selima Puška i Jasenovac su intervenisale i potisnule 3. bataljon, koji je na tome pravcu bio na obezbjeđenju, pa je napad na bunker obustavljen. Ipak, zadatak je izvršen u potpunosti.

Žito je preko Save prebačeno. Dalje praćenje karavana produžili su još malo 1. i 4. bataljon brigade, koji su ga kod s. Papići predali 1. banijskom odredu.⁴⁶¹

Po izvršenom zadatku⁴⁶² brigada se razmjestila u rejon sela Lovska, Brezovac, Livadani i zadržala se tu nekoliko dana. Imala je slabije borbe bez značajnijih rezultata i to u rejonu sela Jagma i Dobrovac.

Naredbom štaba 17. udarne brigade od 26. 8. 1944. za uspješno vođenje borbe na zasjedi u toku praćenja transporta žita kod uporišta u s. Puška pohvaljeni su borci i rukovodioci 3. bataljona, a borci i rukovodioci 2. bataljona za uspješne borbe pri napadu na bunker na r. Trebežu i za borbu na zasjedi kod s. Dobrovac. Posebno je istaknuta 2. četa 2. bataljona, zatim mlađi vodnik Mitar Popović i politički delegat Ivan Zivko, koji su bacali bombe i vrećice eksploziva u neprijateljske rovove. Pohvaljeni su i svi borci i rukovodioci 1. čete 2. bataljona.

Dok je Brodska brigada napadala neprijatelja u s. Kukunjevac, 2. bataljon je 24. i 25. 8. 1944. bio na osiguranju pravca od Uporišta u Lipiku. Položaji bataljona protezali su se linijom k. 286 — preko pruge i komunikacije do ispred s. Dobrovac. Na k. 286 položaje je posjela jedna četa 4. bataljona. Lijevo od 2. bataljona na položajima su bile čete 3. bataljona. Prvog dana u jednom navratu, a drugi dan dva puta neprijatelj je pokušao iz Lipika da pritekne u pomoć napadnutoj posadi u s. Kukunjevac, ali je sva tri puta bio odbijen. Samo pred frontom 2. bataljona iz jedne ustaške satnije bilo je 8 poginulih i desetak ranjenih.

460 Zapovijest štaba 17. udarne brigade od 20.8.1944, Arhiv VII, reg. br. 30-4, K. 1135; Bataljon je imao jednog poginulog i jednog ranjenog borca.

461 Arhiv VII, reg. br. 23-1/1, K. 1134.

462 Arhiv VII, reg. br. 32-1, K. 1134.

Vezista iz 2. bataljona priključio je tom prilikom telefon na liniju veze sa Lipikom. Domobran na centrali, kada je čuo da je u vezi sa partizanima, postao je nenadano partizanski obavještajac. Davao je komandantu bataljona dosta tačne podatke o sva tri napada na položaje brigade. Na primjer: »Evo postrojava se 150 domobrana i krenulo je pravcem...« Ili: »Artiljerija vas tuče sa V. P. iz rejona«. Čak je kazao da je rodom iz Hrvatskog Karlovca.⁴⁶³

U ovoj borbi istakli su se vodnik Antun Fadiga, koji je likvidirao neprijateljskog mitraljesca i zaplijenio taj mitraljez, zatim politički delegat iz prateće čete Rudolf Grivić i borac Joakim Papuga.⁴⁶⁴

Nakon ovoga brigada je krenula u sela Sredane i Golubinjak, gdje se zadržala nekoliko dana. Za to vrijeme 2. bataljon je izvršio napad na neprijateljsku posadu blizu željezničkog mosta kod s. Krndija. Pri tome je zarobio 33 domobrana i jednog oficira i zaplijenio 4 puškomitraljeza, 2 automata i 27 pušaka, te troja kola druge vojne opreme i materijala. Bila je to vrlo uspješna akcija, koja se završila miniranjem željezničkog mosta.

*

Kako je pred cijelu diviziju, pa prema tome i pred 17. udarnu brigadu, ponovo postavljen zadatak rušenja pruge Beograd—Zagreb, brigada se prebacuje u sela Subocka, Kričke i Livadane kako bi bila što bliže pruzi, odnosno u što povoljnijem položaju za njeno rušenje na dionici Novska—Okučani.⁴⁶⁵ određeni na dionici s. Okučani—Rajić—Paklenica.⁴⁶⁶ U svrhu neposrednih priprema za izvršenje ovoga zadatka 31. 8. 1944. brigada je prešla:⁴⁶⁷ 1. bataljon u s. G. Rađenovci, 2. u s. Bijela Stijena a 3. i 4. bataljon u istočni dio s. Brezina. Jedinice brigade pri rušenju pruge

463 Prema kazivanju Milana Joke.

464 Izvještaj štaba 2. bataljona od 25. 8. 1944. štabu 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 41-4, K. 1135.

465 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-61/2, K. 1136.

406 Zapovijest štaba 17. udarne brigade od 1.9.1944, Arhiv VII, reg. br. 31-1, K. 1134.

467 Isto.

imale su ove zadatke:⁴⁶⁸ jedna četa ostavljena je na raspolaganje štabu 3. bataljona, a jedna četa imala je zadatak da u s. Kovačevac smijeni dio snaga 2. bataljona. Drugom bataljonu naređeno je da postavi osiguranje na pravcu sela Lipik—D. Cagliò a 3. bataljonu da sa dvije čete eksplozivom ruši prugu na dionici sela Rajić—Paklenica, zaključno sa k. 121 i 97, a jednom četom da se osigura od sela Rajić i Jazavica. Četvrti bataljon je kao i treći trebalo da ruši prugu, ali na dionici Okučani—Rajić, od k. 118 do k. 102 sa dvije čete, a da se ostalim snagama osigura sa pravca Rajić i Okučani.

I u narednih 5 dana, do 4. 9. 1944, brigada je svaku noć minirala prugu i za to vrijeme ju je presjekla na 345 mjesta.⁴⁶⁹ Brodska brigada je tih dana takođe dejstvovala na pruzi.

U avgustu nije bilo značajnijih borbenih rezultata, ali je bilo dosta dugih i napornih marševa.

468 Zadaci jedinica unekoliko su izmijenjeni 2.9.1944. dodatkom zapovijesti štaba 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 31-1, K. 1134 i reg. br. 42-4, K. 1135.

469 Bojne relacije 17. udarne brigade, Arhiv VII, reg. br. 4-62/2, k.1136.